

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A lap szellemi részét illető minden közlemény a szerkesztőség címe alatt küldendő.

Megjelen hetenként egyszer szombaton, másfél íven.

Előfizetési ár: egész évre 6 frt (12 korona), félévre 3 frt (6 korona). Hirdetések díja: *Benn a lapban* egész oldal 8 frt, félooldal 4 frt, negyedoldal 2 frt; *a borítékon* egész oldal 4 frt, $\frac{1}{2}$ oldal 2 frt, $\frac{1}{4}$ oldal 1 frt. Többszörös hirdetésnél árengedmény adatik. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.

Egyes szám ára 15 kr.

A kiadóhivatal

kezelője **Rózsa Sándor** főiskolai háznagy, kinek nevére intézendő a lap minden anyagi dolgára s a hirdetésekre vonatkozó küldemény.

Karácsonyi mysteriumok.

E cím alatt mi eddig azokat a többé-kevésbé vallásos játékokat értettük, melyeket a szentírás s különösebben az Idvezítő születése körülményének alapján sokszor alantjáró tréfás párbeszédekkel és fordulatokkal a nép fantáziája teremtett s melyet a Szamos és Tisza táján, de egyébütt is a bethlehemesek hoztak színre.

E mysteriumok, melyeknek egyik legteljesebb alakja az u. n. csengeri kálvinista mysterium volt, már jobbadán ki is mentek a divatból.

A kor túlreális. Még a falukon sincs többé elég szent naivság a három királyok s a karácsony éji éjszaka csodáinak megjátszásához.

Az ízlés is finomodott, még a falukon sem találnak az öreg juhász durva tréfái többé visszhangra. S ha egyáltalában játszanak ott még valamit, inkább talán a milleniumi évek csodás történetét vagy a polgári házasság paródiáját fognák játszani.

És íme épen most kell megismerkednünk a mysteriumok egy új fajtájával, a *pápista mysteriummal*; azzal a durva főpapi színjátékkal, mely Rómából színrehozva, tiszta világításban tünteti fel a katolikus egyháznak a nemzetek igaz érdekei ellen folytatott csalárd játékát, s melyben az öreg juhász durva tréfáinál durvább módon állítatik most pellengérré a nemzetnek édes magyar nyelvéhez való szent joga, profanáltatik az a nagy küzdelem, melyet a magyarság érdekében minden parciális érdekeink feláldozásával folytatunk. És akkor, a midőn az egységes Magyarország megteremtése végett belé nyult az állam polgárainak vallásos családi életébe is, midőn eget-földet megmozdítanánk, csakhogy e szent ideált megvalósíthassuk; most a karácsonyi napok alatt

értesülünk arról, hogy e hazafiúi törekvés Róma előtt vétek, az egységes Magyarország Róma előtt bűn és annak a 800,000 magyar görög kath. léleknek az édes magyar nyelv iránt csaknem félszázad óta szerzett joga semmis és érvénytelen. Hogy a vallás szertartásait míg tót, horvát, szerb, oláh a maga nyelvén e hazában szabadon végezheti, magyar katolikusnak magyar nyelven imádkozni sem szabad. És azok a szertartásos könyvek, melyek e felekezetenek jobbjai, püspöki felhatalmazás és ellenőrzés mellett nyelvünkre fordítottak s a melyek sem többet, sem kevesebbet nem tartalmaznak, mint a pápai szentesítéssel ellátott hivatalos liturgiák: átkozottak fordítóikkal együtt, s átkozottak azok is, a kik használják, azok is, a kik hallgatják és mint valami dögletes pestisben elhulltak rongyai, irgalmatlanul megsemmisítendők.

Ezzel a tényállással szemben keveset nyom a latban azon körülmény, melylyel pápista részről a pápai rendeletet kommentálják, hogy ahoz a pápának joga volt, hogy a betiltás csak a congregatio sanctorum rituum részéről történt, hogy annak végérvénye még alkudozás tárgya.

Kevés vigasztalás az a tanács, hogy itt az állam a *jus placeti* alkalmazásán kívül semmit sem tehet; hogy ez a katolikus hívők belügye.

Még az sem megnyugtató, hogy a görög katolikus magyarok Rómától elszakadjanak s a pápa nevét és a filoque szócskát vallásos könyveikből kidobják, a mit pedig a liberális lapok merészen tanácsolnak.

Itt nyílt hazaárulásról van szó és arról, hogy e hazaárulást a kath. egyház feje, a pápa követte el s hogy e hazaárulás Magyarország ellen és a többi országok ellen állandó rendszer,

mely ellen mindenkinek, a ki magyar és magának az országnak is rendszeresen védekezni kell.

Ha igaz az, hogy a magyar katolikus hívőnek nem szabad a magyar nyelvet templomában használnia, ha tény az, hogy midőn a legnagyobb áldozatok árán és a legnagyobb erőfeszítéssel munkálkodunk a magyar állam kiépítésén, itt minden nemzetiségi törekvés, minden haza ellen izgatás katolikus részről indul ki és a katolikus egyház falai között talál menedéket s ha igaz az, hogy a magyar nyelvet betiltó pápai rendelet épen egy kath. magyar főpap, Schlauch és intransigens társai eszközölték ki, mint egy sakkhúzást az állam ellen, mely az egyházpolitikai reformokat életbe léptette: hazaárulás ily viszonyok között magyar embernek ezután még pápistanak maradni vagy legalább tiltakozás nélkül annak maradni, és a Szentlélek elleni bűn a magyar hazának ellenőrizetlenül megtérni egy olyan felekezetet, mely mint a nihilisták vagy a szocialisták, egy idegen országban székelő lazító komité fejétől függ és fogad el utasításokat.

A dolgok jelen helyzetében a magyar katolikusok kötelessége az, hogy tiltakozzanak és ne engedelmességeskedjenek, hogy a magyar nyelv jogát nemcsak a görög kath. egyház, hanem az egész vonalon biztosítsák.

Az állam kötelessége, hogy egy magyar

nemzeti független katolikus egyháznak megteremtésére mindent megtegyen. Kínálja meg e hazafiasságukkal kérkedő dúsan javadalmazott főpapokat a szabadsággal és e feltétel alatt biztosítsa számukra az egyházi javakat és autonómiát. Vagy ha nincs más: terelje által az összes katolikusokat egy magyar görög keleti egyházba.

De mi sem maradhatunk tétlenek. Az a 800,000 gör. kath. hívő jobbára a mi egyházvidékünkön lakik.

A mitől eddig vallásos és szabadelvű felfogásunk miatt irtóztunk: próbáljuk meg mi is a hittérítést, de nem a haldoklók, hanem az élők körül.

Nem magunkért, — eddig sem volt kenyérünk erkölcsileg és anyagilag bukott emberek és haldoklóknak átvásárlása — hanem a hazáért. Menjünk el azoknak az anyanyelvük és az édes magyar nyelv meggyalázása miatt kesergő magyar görög katolikusoknak hajlékába, világosítsuk fel őket a sérelemről és gyalázatról, mely rajtuk és a magyarság ügyén esett. Világosítsuk fel arról, hogy Róma nem vallás, hanem csak egy önző érdeket hajhászó részvénytársaság, mely a nemzetek és a szívek érdekeit az idvesség ürügye alatt galádul kizsákmányolja. Menjünk és hirdessük nekik a magyarságot megváltás evangéliumát.

❖ TÁRCZA. ❖

Rúth könyve.

I. Rész.

Hogy jutott Rúth Bethlehembe?

1. A napokban, mikor a bírák ítélték, lőn éhség a földön. És elmene egy férfi a Juda Bethleheméből, hogy Moáb mezőségén tartózkodjék; ő, meg a felesége és a két fia.

2. A férfi neve Elimelek és felesége neve Naómi; két fiok neve pedig Mahlon és Kiljon; éfrataiak, a Juda Bethleheméből valók. És eljutának Moáb mezőségére s ott lakozának.

3. Meghala pedig Elimelek, a Naómi férje és hátramarada ő és az ő két fia,

4. A kik moábita leányokat vevének feleségül; az egyiknek neve Orpa, s a másiknak neve Rúth. És ott lakozának közel tíz esztendeig.

5. Meghalának ők is mind a ketten, Mahlon is, Kiljon is és hátramarada az asszony az ő két fiától és férjétől.

6. Felkele azért ő és az ő menyéi, hogy visszatérnének Moab mezejéről; mert hallotta vala Moab mezején, hogy megemlékezett az Ur az ő népéről, adván nekik kenyeret.

7. És elindula arról a helyről, a hol volt s vele

a két menyé. És mikor ahoz az úthoz érkeztek, a mely Juda földére visz vala:

8. Mondá Naómi az ő két menyének: Menjetek, térjete vissza, kiki az ő anyjának házához. Cselekedjék az Ur irgalmasságot veletek, a miképen ti cselekedtetek a megholtakkal és én velem!

9. Adja az Ur tinektek, hogy találjatok nyugodalmat, mindenitek a maga férje házában. És megcsokolá őket; azok pedig hangosan zokogtak.

10. És mondák neki: Bizony mi veled megyünk a te népedhez!

11. De Naómi így felelt: Térjete vissza leányaim! Miért jönnétek el velem? Hát ugyan vannak-e még fiak az én méhemből, a kik férjeitek lehetnének?

12. Térjete vissza leányaim! menjete, mert én már vénebb vagyok, semhogy férjhez mehetnék. Még ha azt mondanám is, hogy van reménységem; ha még az éjjel férjhez mennék is és szülnék is fiakat:

13. Ugyan megvárhatnátok-e,* míg azok felnőnének? Ugyan megtartóztatjátok-e magatokat, hogy férjhez ne menjete? Ne édes leányaim! Mert nagyobb az én keserűségem, mint a tietek, mivelhogy az Úrnak keze megvert engemet.

* 5. Móz. 25, 5.

14. Azok pedig újra hangosan sírának. És Orpa megcsokolá az ő napát; Rúth azonban ragaszkodék ő hozzá.

15. Ő pedig monda: Ime a te sógorasszonyod visszatért az ő népéhez és az ő isteneihez, térj vissza te is a te sógorasszonyod után.

Használjuk fel az időt, mely kedvezőbb, mint Rákóczi György idejében.

Legyünk a nemzeti ügynek itt is apostolai.

Mutassunk rá a hamisítatlan karácsonyi evangéliomra, mely az Isten igaz dicséretét, a békeséget és a népek iránti jóakaratot proklamálta.

Ezek egyike sincs ott, a hol Róma parancsol.

És mutassunk rá arra is, hogy míg a mi kálvinista nemzetiségi híveink és egyházaink rendre tiszta magyarokká változtak, a kath. egyház mindig útjában állott a nemzetiségek magyarosításának.

Hirdessük nyíltan, hogy magyar ember számára egy Rómától függő egyházban nincs üdvesség többé.

Mondjuk nekik, hogy ha magyarok akarnak maradni, csinálják meg a pápa fensőségét el nem ismerő független nemzeti egyházat. Vagy legyenek ó-katholikusokká. Vagy, a mi még jobb, egyesüljenek velünk magyar kálvinistákkal. Hiszen eddig is sokan tartoztak azok közül a felvilágosodott hazafias magyar emberek közül, a kiket más vallásúaknak írtak be az anyakönyvbe, mi hozzánk. A pápista táborban a német volt és a zsarnok, a miénkben gyakran

az egész magyarság. Maradjunk hát meg itt állandóan. Gyűljünk mindnyájan ide.

Ez lenne az igazi megváltás.

Ez lenne az igazi magyar karácsonyi mysterium.

Ferencsy Gyula.

TANÜGY.

Elmefuttatások a tanügy terén.

(Folyt. és vége.)

A középiskolai s különösen a gymnasiumi tanterv revíziója több tekintetben indokolt s talán szükséges is, de az oly megfontolást, alapos vizsgálódást és körültekintést igényel, attól annyira függ a nemzeti műveltség és tudományos előhaladás, s a mi fő dolog: a nemzeti erkölcs, hogy egy kevésbé jó, de bizonyos állandóságot és határozottságot képviselő tanterv hasonlíthatatlanul nagyobb szolgálatokat tehet, mint a gyakran változtatott s következményeiben biztosan meg sem állapítható értékű tanterv. Különben a revízió lehet gyökeres, az egészre kiterjedő vagy csak részleges. A gyökeres, talán új alapokon épülő tanterv revíziójára szükség sincs, minden esetre egyhamar az keresztül nem vihető, arra az előkészületek meg nem tétettek, az ide vonatkozó kérdések

16. Rúth pedig monda: Ne kényszeríts, hogy elhagyjalak s eltávozzam tőled. Mert a hova menédsz, oda megyek és a hol lakni fogsz, ott lakom; a te néped az én népem és a te Istened az én Istenem.

17. A hol te meghalsz, ott halok meg én is és ott temessenek el engem is. Ugy áldjon meg engem az Ur s úgy segítse, hogy csak a halál választ el engem tőled.

18. Látván annak okáért, hogy erősködik vele menni, nem szóla neki többet.

19. És menének mind a ketten, miglen Bethlehembe jutának. És lőn, hogy mikor bementek Bethlehembe, megmozdult az egész város érettök és mondák: Nemde nem Naómi-e ez?

20. Ő pedig monda nekik: Ne hívjatok engem Naóminak, hívjatok inkább Márának, mert nagy keserőséggel illetett engem a Mindenható.

21. Gazdagon mentem el és üresen hozott vissza engem az Ur; miért hívnátok hát engem Naóminak, holott az Ur ellenem bizonyított és a Mindenható nyomorúsággal illetett engem?

22. Így tért vissza Naómi és vele a moábita Ruth, az ő menyé, a kívül hazatért Moáb mezejéről. Megérkezének pedig Bethlehembe az árpaaratás kezdetén.

II. Rész.

A kalász-szedés.

1. Vala pedig Naóminak egy rokona az ő férjéről, vagyonos derék férfi, az Elimelek nemzetségéből való: Boáz nevű.*

2. És monda a moábita Rúth Naóminak: Hadd

menjek, kérlek, a mezőre, hogy kalászokat szedegessek az után, a kinek szemei előtt kedvességet találok. És az monda: Menj leányom!

3. Elméne azért és megérkezve ott böngészgetett az aratók után és történetesen rátalált a Boáz szántóföldjére, a ki Elimelek nemzetségéből való volt.

4. És íme Boáz kijöve Bethleheemből és monda az aratóknak: Az Ur legyen veletek! Kik mondanak neki: Áldjon meg téged az Ur!

5. És monda Boáz az ő szolgájának, a ki az aratókra ügyelt fel: Kié ez a leány?

6. És felele a szolga, a ki az aratókra ügyelt fel és monda: Az a moábita nő ez, a ki Naómi-val jött a Moáb mezejéről.

7. És monda: Hadd szedegessek, kérlek, és tarlózgassak a kévek közt az aratók után. És oda jöven, ott volt reggeltől mostanig; oda haza keveset pihent.

8. És monda Boáz Rúthnak: Ugyan hallod-e leányom! Ne menj tarlózgatni más mezőre, el se menj innen; hanem maradj itt az én szolgálóimmal;

9. Szemeid legyenek a mezőn, a melyet aratnak és járj utánok. Ime meghagytam a szolgáknak, hogy ne bántsanak téged és ha megszomjúhozol, menj az edényekhez és igyál abból, a mit a szolgák merítenek.

10. Akkor ez arczra borula és meghajtá magát a földig s monda: Hogy-hogy találtam ilyen kedvességet a te szemeid előtt, hogy tekintettel vagy rám, holott én idegen vagyok?

11. Boáz pedig felele és monda: Elmondottak nekem mindent, a mit cselekedtél a te napaddal, a

meg nem vitattattak, az illetékes organumok meg sem kérdeztettek. Az illetékes sajtó sem foglalkozott a tanterv revisiójával behatóan. A mily kevésbé látszik helyesnek nagyobb előkészület, a szükséges anyag és tapasztalat összegyűjtése előtt a gyökeres, általános revisió, époly szükséges és lehetséges némely részleteknek javítása, igazgatása, tehát a részleges revisió.

Igy kétségtelen, hogy a gymnasiumi oktatás terén a görögpótló tanfolyamok tantervével s az itt tapasztalható sikerrel a szakemberek általában véve elégedetlenek. A görögpótló tanfolyamok tantárgyainak tanítását az ifjuság nem veszi elég komolyan.

E tantárgyaknak nincs elég fegyelmező hatásuk az ifjuság gondolkodására és magatartására. De azok tanítási módszere és ennek alkalmazása is nem minden tekintetben megnyugtató. S talán épen ezért nem nyujtanak egyenérteket a mellőzött görög nyelvvel és irodalommal szemben?

A magyar nyelv és irodalomtörténet tanítására nézve az állami és felekezeti tantervek közt a lényeges dolgokra nézve az egyezést helyre kell állítani; még pedig minthogy az állami tanterv szerint az irodalomtörténet tanítása a VIII. osztályra zsugorodik össze, a melynek már az írásbeli érettségi vizsga előtt a záró-

vizsgát is meg kell adnia, ebből világos, hogy az alapos nem lehet. Érettségi vizsgák alkalmával nagyon meglátszik az állami és az ev. ref. gymnasiumi tanterv szerinti készütség közti különbség. Jól tudom én, hogy az állami tanterv szerint az irodalomtörténet tanítása az előző osztályokban tanultaknak s illetőleg olvasottaknak mintegy összefoglalása, mindazáltal nem habozom kimondani, hogy az állami tanterv javításra szorul s illetőleg a magyar irodalomtörténet tanítását két évre, a VII. és VIII. osztályokba kell tenni.

A bölcséleti tanok, a lélektan és logika is a VIII. osztályra vannak szorítva az állami tanterv szerint. A ki e tudományokkal alaposan foglalkozott s a ki figyelemmel kíséri a lélektan folytonos fejlődését, s a ki ismeri e két tudomány tanításának fontosságát, de egyszersmind nehézségét is, az igazat ad nekem, hogy egy olyan rövid idő alatt, mint a mennyit ezekre a VIII. osztályban fordítani lehet, e tudományokat csak felületesen lehet tanítani. A felületes tanításnak pedig igazi, becsülhető eredménye nincs. Helyes lenne azért, ha a bölcséleti tudományok kellő komolysággal vétetnének s azok tanítása a VII. és VIII. osztályba tétetnék át. De nemcsak helyes lenne, hanem meg is érdemelné e két tudomány a nagyobb méltatást.

férjed halála után, hogy elhagyta a te atyádat és a te anyádat és a te születésednek földét és jöttél ahoz a néphez, melyet nem ismertél* azelőtt. * 1. r. 1, 16. 17.

12. Fizesse meg az Ur a te cselekedetedet és legyen teljes a te jutalmad az Urtól, az Izráelnek Istenétől, a ki jöttél oltalmat keresni az ő szárnyai alatt.

13. Ez pedig monda: Találjak kedvességet a te szemeid előtt uram, mert megvigasztaltál engem és mert a te szolgálódnak szíve szerint beszéltél, holott én nem vagyok, mint egy a te szolgálóleányaid közül.

14. És az evésnek idejekor szóla neki Boáz: Jöjj ide és egyél a kenyérből és mártsd bele a te falatodat az eczetbe. Leült azért az aratók mellé. És pergelt gabonát nyujtott neki és evett s jóllakott, sőt még hagyott is.

15. Azután felállott, hogy tovább tarlógasson és Boáz megparancsolta az ő szolgálóinak, mondván: A kévék között is hadd tarlógasson* és meg ne pirongassátok őt. * 3 Móz. 19, 9. 10.

16. És huzogassatok ki neki a kévékből is és hagyogassatok el, hogy szedje fel* és meg ne dorgáljátok őt. * 3 Móz. 23, 22.

17. És ő tarlógata a mezőn mind estiglen és kicsépelé, a mit összeszededegetett és lett abból majdnem egy éfa árpa.

18. És felvéve s bement a városba és napaasszonya látá, a mit ő tarlógatott. Aztán elővevé s odaadá neki, a mit meghagyott, minek utána jóllakott vala.

19. És monda neki az ő napaasszonya: Hol tarlógattál ma és hol munkálkodtál? Áldott legyen, a ki

tekintettel volt reád. És elbeszélte az ő napaasszonyának, hogy kinél munkálkodott és monda: annak a férfinak a neve, a kinél ma munkálkodtam: Boáz.

20. És monda Naómi az ő menyének: Áldott legyen az Urtól ő, a ki el nem hagyta az élőkhoz és a megholtakhoz való irgalmasságát! És Naómi monda még: Közel áll hozzánk az a férfi; rokonaink közül való ő.

21. És szóla a moábita Rúth: Ő azt is mondta nekem: maradj az én munkásaimmal, míg elvégezik az egész aratást, mely az enyém.

22. És monda Naómi Rúthnak, az ő menyének: Jó, leányom, hogy kimégy az ő szolgálóleányaival, hogy ne háborgassanak téged más mezőn.

23. Így tartott ő a Boáz szolgálóleányaival, tarlógatva, míg az árpaaratás és búzaaratás bevégeződött. Azután haza ment az ő napához.

III. Rész.

Boáz házasságot ígér Rúthnak.

1. És monda neki Naómi, az ő napaasszonya: Leányom! ne keressek-é neked nyugodalmat, hogy jól legyen dolgod?

2. Avagy nem rokonunk-é Boáz, a kinek szolgálóleányaival voltál? Ime ő az éjjel árpát szór a szérűn.

3. Annak okáért förödjél meg és kend meg magadat és vedd fel ruhádat és menj le a szérűre, észre ne vétesd magadat a férfiuval, míg el nem végezi ételét és italát.

4. És mikor lefekszik, jegyezd meg a helyet, a hol

S ha már a nemzeti nevelés eszméjét hangoztatják, akkor gondoskodjanak is, hogy a tanterv az eszme valószínűsítésére minél nagyobb szolgálásokat tehesse.

Tudomásom szerint a népoktatási törvény revisiója is munkába van véve a közoktatásügyi miniszteriumban. Az 1868. évi XXXVIII. t. cikk több rendelkezése vagy még teljesen életbe sem lépett, mint például a hat évi mindennapi iskolázás, az 5000 lakossal bíró községek sem állítottak felső nép és polgári iskolákat, holott az 59. § egyik vagy másik felállítására kötelezi azokat; a polgári iskolák helyzete későbbi rendeletek által megválasztott, változást látunk a tanítóképezdékre nézve is. A törvény 87. §-a szerint a képezdei tanfolyam 3, holott az állami elemi tanítóképezdek miniszteri rendelet által 4 évi tanfolyamuakká lettek. Az ev. ref. felekezeti tanítóképezdek is többnyire 4 évi tanfolyammal bírnak, a római és görög katolikus képezdek máig 3 évi tanfolyamra vannak berendezve. Ez helytelen és visszás dolog. A képezdei tanfolyamok számát kötelezőleg mindenütt 4 évre kell felemelni. Vannak sok tekintetben változások és eltérések, de azokat mellőzöm. A felső nép- és polgári iskolák pedig törvény által szervezve nincsenek is. Tudjuk jól, hogy ezeket már törvény által kellene szabályozni, mert eddig csak miniszteri

rendeletek szabták meg keretét, szervezetét, sőt célját és rendeltetését is.

Az állami felügyelet, gyakorlására nézve is aligha tartathatók fenn az 1868. XXXVIII. t. cikknek intézkedései, sok esetre nézve pedig intézkedései sincsenek, sőt az 1876. évi XXVIII. t. cz. által sem pótolhatók. Mindezen és sok más okoknál fogva tehát a népoktatási törvények revisiójának ideje is eljön. De ez nagyon kényes dolog. Majdnem olyan kényes és nehéz mint a milyen szükséges és fontos. A magyar nemzeti állam magyar jellegének megteremtése legnagyobb részben a népoktatási törvény revisiójának helyességétől s az ennek életbeléptetésére irányuló közoktatásügyi politika bölcsességétől s a tanfelügyelők arra termettségétől függ.

Egy szóval a népoktatási törvények korszerű revisiója culturalis és állami érdekek szempontjából igen szükséges dolog s reményünk van, hogy a közoktatásügyi kormány bölcsességének sikerülni fog a felekezeti autonóm jogok kellő figyelembe vétele mellett az állami és nemzeti souverain jogoknak érvényt szerezni.

Az 1896. évi ápril hóban tartott ev. ref. egyházi konvent megerősítvén az ujonnan választott egyetemes tanügyi bizottság alapszabályait az ev. ref. összes iskolai ügyeknek nyilvántartását reá ruházta. Ez intézkedéssel az

fekszik és menj oda és hajtsd fel a leplet lábánál és feküdjél oda. Ő majd megmondja neked, mit cselekedjél.

5. És ő monda neki: Mindent, a mit mondasz, megcselekszem.

6. És elment a szérűre és mindent megcselekedett, a mit napaasszonya parancsolt.

7. És Boáz evett és ivott és felvidámult az ő szíve. Majd elment, hogy lefeküdjék az asztagnak szélin és az eljött titkon s felhajtá lába felől a leplet és lefeküvék.

8. Történt pedig éjfélkor, hogy megrettent a férfi és lehajolt. S íme egy asszony feküvék az ő lábainál.

9. És monda: Kicsoda vagy te? Az felele: Én vagyok Rúth, a te szolgálód; terjeszszed ki takaródat* a te szolgálódra, mert rokon vagy. * Ezék. 16, 8.

10. És ez monda: Áldjon meg téged az Ur, leányom! Utóbbi jótetteddel jobbat cselekedtél, mint az elsővel; hogy nem jártál az ifjak után, sem szegény, sem gazdag után.

11. Most hát leányom, ne félj! Mindent, a mit mondasz, megteszek neked; mert tudja az én népemnek egész városa, hogy becsületes asszony vagy.

12. És most, ámbár bizonyos is, hogy én rokonod vagyok; de van még közelebbi rokon is nálamnál.* * r. 4, 1.

13. Ezen az éjszakán maradj; s majd reggel, ha az megvált téged, jó; váltsd meg,* ha pedig nem akar téged megváltani: megváltalak én. r. 4, 10, 13. Él a Jehova! Feküdjél itt reggelig. * 5. Móz. 25, 5.

14. És feküvék az ő lábainál reggelig és felkele, mielőtt ember embertársát megismerhetné és monda: Meg ne tudja senki, hogy ez asszony a szérűre jött.

15. És monda: Add ide a felső ruhádat, a mely rajtad van és tartsd. És ő oda tartotta azt, Boáz pedig mért hat mérték árpát és feladta neki, az pedig bement a városba.

16. És elméne az ő napaasszonyához, a ki monda: Hogy vagy leányom? És ő elbeszélte neki mindent, a mit cselekedett vele az a férfi.

17. És monda: Ezt a hat mérték árpát adá nekem, mert monda: Ne menj üresen a te napadhoz.

18. És monda Naómi: Légy veszteg leányom, míg megtudod, hova dől el a dolog; mert nem nyugszik az a férfi, míg véghez nem viszi a dolgot ma.

IV. Rész.

Boáz feleségül veszi Rúthot, a ki Dávid királynak özanyja lőn.

1. Boáz pedig felment a kapuba és ott leült. És íme arra ment az a rokon, a kiről Boáz beszélt vala és monda neki: Jer ide te, ülj le ide. És az oda ment és leüle.

2. Ekkor ő, maga mellé vett tíz férfit, a város vénei közül s monda: Üljetek ide! És azok leülének.

3. És ő monda a rokonnak: Azt a darab szántóföldet, mely a mi atyánkfiáé Elimeleké volt, eladja Naómi, a ki haza jött a Moáb mezejéről.

4. Én pedig gondoltam, hogy tudatom ezt veled, mondván: Vedd meg azt, az itt ülők előtt és az én népemnek vénei előtt. Ha megváltod: váltsd meg; és ha meg nem váltod: mond meg nekem, hogy tudjam; mert rajtad kívül nincs, a ki megváltaná* és én vagyok utánad. Az pedig felele: Megváltom. * r. 3. 12.

egyetemes tanügyi bizottság nagy felelősséggel járó megbízatást vett magára.

Bár e bizottság az újabb egyházi törvények szerint a konvent kiegészítő szerve gyanánt tekintetik, mindazáltal nemcsak akkor kíván munkálkodni, a midőn a konvent által valamely ügyben megbízást nyer, nem is oly ügyekben, melyeket az egyházi törvények egyik-másik §-a elibe ír, hanem kezdeményezőleg is. E tekintetben az a helyes nézet vezérli, hogy ő tanügyi szerv lévén, az egész iskolaügyet nemcsak figyelemmel kísérni, hanem annak előbbre vitelét, fejlesztését is munkálnia kell. Ebből kifolyólag azt tartja, hogy nem kell bevárnia az államkormány kész intézkedéseit s a már változhatatlan törvények meghozatalát, hanem eszméinek, gondolatainak, tervezgetéseinek napfényre hozatalával hozzá kell járulnia ahoz, hogy minél helyesebb és megfelelőbb intézkedések tétessenek s illetőleg minél üdvösebb törvények alkottassanak.

Ezért az egyetemes tanügyi bizottság a maga szakelődőit oly munkálatok készítésére hívta fel, a milyenek jelenleg a kormánynál is az előkészítés stádiumában vannak.

De azt kérdehetné valaki, hogy mi czélt érünk el az ilyen munkálatokkal, hiszen a közoktatásügyi kormány függetlenül minden felekezeti ingerentiáktól, vezet a tanügyet? Igaz, hogy az államkormány nem tartozik tőlünk

tanácsot kérni, az is igaz, hogy mi sem szervezhetjük a tanügyet kényünk, kedvünk szerint, hanem utalva vagyunk a kormány intenczióit is követni és mégis igen helyes, hogy mi is véleményt formálunk s azt a nyilvánosság elé tárjuk. Ha a mi véleményünk vagy tervezgetésünk helyes és értékes, figyelembe veszik, megszívelelik azt a kormány tanácsosai is; van erre példa hazai közoktatásunk történetében is elég, hiszen az okos gondolat és bölcs terv nem kizárólagos tulajdona az állam bölcseinek; de kötelesek is vagyunk véleményünket előre is hangoztatni, hogy ránk nézve eshetőleg káros, sérelmes intézkedéseknek elejét vegyük; kötelesek vagyunk még az állami érdekek szempontjából is.

Ilyen szempontból az egyetemes tanügyi bizottság sok nagyfontosságú speciális felekezeti tanügyi kérdés mellett tárgyalás alá veszi a szakelődők munkálatait a gymnasiumi érettségi vizsgák reformjáról s a népoktatási törvények revíziójáról.

Ha a mi megállapodásainkban lesz valami új s egyszermind jó, hozzájárulunk a közoktatásügy előbbreviteléhez, ha csak el nem zárkozik előle az önhittség; de ha azok csak visszhangjai lennének is általánosan elfogadott nézeteknek, akkor sem teszünk hiábavaló dolgot,

5. És monda Boáz: A mely napon a földet Naómi kezéből megveszed, akkor tőle a moábita Rúthot a megholtak feleségét is megveszed, hogy feltámaszszad a megholtak nevét* az ő örökségében. * 3. Móz. 25. 5. 6.

6. A rokon pedig felele: Nem válthatom meg magamnak, hogy el ne veszítsem az én örökségemet; váltsd meg te, magadnak az én rokonságomat, mert én nem válthatom meg.

7. Így vala pedig régen Izráelben, a megváltás és cserélés alkalmával, minden dolognak megerősítésére: A férfi lehuzta az ő saruját* és oda adta felebarátjának és ez volt a bizonyosság Izráelben. * 5 Móz. 25. 7-9.

8. Monda annak okáért a rokon Boáznak: Vedd meg magadnak! És lehuzta saruját.

9. És monda Boáz a véneknek és az egész népnek: Tanuim vagytok ma, hogy megvettem mindent, a mi Elimeleké volt és mindent, a mi Kiljoné és Mahloné volt, Naómi kezéből.

10. Sőt a moábita Rúthot is, Mahlonnak feleségét, magamnak vettem feleségül, hogy feltámaszszam a megholtak nevét az ő örökségében, hogy ne enyészszék el a megholtak neve az ő atyafiai közül és az ő helységének kapujából. Bizonyosságim vagytok ma.

11. Ekkor monda az egész nép, mely a kapuban vala és a vének: Bizonyosságok vagyunk! Tegye az Ur az asszonyt, a ki a te házadba megy, olyanná, mint Ráhel és Lea, a kik ketten építették fel Izrael házát* s gyűjts vagyont Efratában és szerezz nevet Bethlehembben.

* 1 Móz. 29, 32. — 1 Móz. 30, 22.

12. És a te házad legyen, miként a Perez* háza — kit Thámár szült Judának — abból a magzatból, melyet Jehova adánd neked ettől az asszonytól. * 1 Móz. 38, 29.

13. Elvevé annakokáért Boáz Rúthot és lőn az neki feleségévé és bémene hozzá és megadá az Ur, hogy az fogant az ő méhében és szült fiut.

14. És mondák az asszonyok Naóminak: Áldott legyen az Ur, a ki nem szüntette meg rád nézve a rokonságot ma és dicsértessék az ő neve Izráelben!

15. És legyen ő a te lelkednek megvidámítója és vénségednek gyámola; mert menyed szülte őt, az a ki téged szeret és a ki jobb irántad hét fiunál.

16. Ekkor vevé Naómi a gyermeket és ölébe tette s lett annak dajkájává.

17. A szomszédasszonyok pedig nevet adtak neki, mondván: Fia született Naóminak és nevezték az ő nevét Obednek. Ez az apja Isainak, a Dávid atyjának.

18. És a Perez nemzetségei ezek*: Perez nemzé Hezront; * 1 Móz. 46, 12. — 1 Krón. 2, 5.

19. Hezron pedig nemzé Rámot és Rám nemzé Amminádábot.* * Mát. 1, 3.

20. Amminádáb pedig nemzé Nahsont* és Nahson nemzé Szalmont.** * Mát. 1, 4. ** Mát. 1, 5.

21. Szalmón pedig nemzé Boázt és Boáz nemzé Obedet*;* * Mát. 1, 5.

22. És Obed nemzé Isait, Isai pedig nemzé Dávidot.* * Mát. 1, 6.

A „Károli revisio“-ból.

E. J.

mert erősítjük az azok helyességébe vetett hitet és bizodalmat.

A változott viszonyok hatalmát és erejét az ev. ref. egyház ismeri és tudja, épen azért tudja, hogy lejárt az az idő, a mikor csaknem souverain joggal rendezte be iskoláit, tudja, hogy alkalmazkodnia kell az állam törvényeire s a kormány törvényes intézkedéseire, szívesen is alkalmazkodik, mert ez által is polgári kötelességet teljesít, de azért nem nézi tétlenül, hogy mi fog következni, hanem tevőleg igyekszik a magyar kultúra templomának építését előmozdítani, mert Plutarchuszsal hiszi és vallja, hogy „mindazon jók között, melyek bennünk vannak, egyedül a műveltség halhatatlan és isteni“, tudja, hogy valamint eddig, úgy ezután is a műveltség lesz lételének és fenmaradásának legbiztosabb alapja, oszlopa és erőssége.

Jó István.

A református népiskola.

IV. A tanterv.

Természettan, gazdasági és kertészeti gyakorlatok; házi ipar.

Rendszerező fokozat (V—VI.).

A népiskola természettani anyagja a gyakorlati hasznavehetőség szempontjából választandó meg. A természettannál a tanító mindent kísérletileg mutat; a természeti erőknek, törvényeknek a házi és gazdasági eszközök, valamint a gépekre való alkalmazását kifejti s végül növendekait ravezeti, hogy az ember a természet erőit fel tudja ugyan saját céljaira használni, de az erők alkotója és Ura, Isten. A tanalak a kérdező-fejtető. Az anyagot az e. ker. tanterv helyesen választotta meg, azért annak ismétlését szükségtelennek tartom.

A gazdasági és kertészeti gyakorlatok tanítását a háziiparral hozom kapcsolatba.*

A gazdasági és kertészeti gyakorlatok anyagja e. ker. tantervünkben helyesen van megállapítva, a gyakorlatban azonban nagyon gyarló a kivétel.

A magyar köznép nagyon is konzervatív, bizalmatlan s irtozik minden újatástól; okszerű belterjes gazdalkodásról, földjavításról, gépekről, gyümölcsnemesítésről, szőlőtenyésztésről hallani sem akar.

* A háziipar tanítását Kaas Cauzon dán hatósági kapitány honosította meg először Daniában. Azon elvből indulva ki, hogy a ki a népnek munkát, s a munka után kenyeret ad, helyes ez is. Csakhogy a háziipar és a helyi viszonyok közt ok és okozati összefüggés van. A mily nevetesege volna pl. a tirolit földművelésre tanítani, épen olyan lenne a magyar alöldi embert fadaragványok előállítására kenyszeríteni, a melyekhez az anyagot is drága pénzen tudná beszerezni. Másként áll a dolog a felvidéken s a királyhágóntúl, a hol évenként ezer meg ezer öl fa rothad el h szonta anul. Ott nem csak lehet, hanem meg is kell honosítani a háziipart. *De nem a népiskola által!* Mert ez ellen tiltakozik a gyermek izom- és idegrendszer, mindenkifelett pedig a népiskola valódi célja. Nem veszik-e észre a háziipar barátai, hogy hova vezet ez? Hiszen akkor jobb volna a népiskolában egyenesen *kézmű ipart*, szabó vagy csizmadia mesterséget tanítani, mert ez könnyebb s. jövedelmezőbb is. Mikor látják át, hogy nem a kezdetleges háziipar menti meg az alsóbb néposztályt a szűkegtől, hanem az oktalan költsékezés s a pálinkaivás mérseklése? Mikor látják át, hogy a népiskola nevelőintézet, a melyben minden bölcseség kezdete az Urnak féltelme, s a mely tisztaság, rend, szorgalom, takarékoság s törvénytiszteletre szoktatja a gyermeket, mert ezek a családi és társadalmi jólét alapjai. V. J.

Legnagyobb baj azonban, hogy nagyon sok községben nincs a minta gyümölcs és szőlőtelepeknek eleendő tér kimutatva, s alig van valahol kis gazdaság berendezése, pedig ez a három tényező kétségtelenül jobban hatna az életre s több gyakorlati értékkel bírna, mint valamennyi háziiparág, kivált ha a szakértő tanítót e téren tett fáradozásaiért is tiszteséges díjazásban részesítenék.

A különböző földnemeknek ismerete, a levegő és víz befolyása a talajra, a földforgatás, trágyázás, kalászos, kapás és takarmánynövények termelése a mezőn, váltógazdaság, legelő; a konyhakertészet, mesterséges locsolás; a magvak, vadonczok, oltványozás, szemzés, szőlőtenyésztés, a gazdasági eszközök, gépek ismerete, állattenyésztés és gondozás, fonás, foltozás, majorsági állatok tenyésztése stb. stb. az V. és VI. osztály első rendű tantárgyának fontos és kiváló anyagai.

A gazdasági és kertészeti gyakorlatok tanításával az iskola közvetlenül hat az életre is. Ugyanezen tantárgy nagyon alkalmas arra, hogy növendékeink szorgalomra és takarékoságra legyenek szoktatva. Végül a sikerült munka gyönyörűségei közben fel kell emelni a gyermek lelkét a természet dicső templomából a Teremtőhöz: „Minden fűszálai a tavaszi pázsitnak, engemet te rólad elmélni tanítanak.“*

Történelem.

Cél.

A történelem az érzelmi és erkölcsi nevelés eszköze; népiskolai célja tehát az érzület megnemesítése s a jellemképzés, nem pedig az események kronológiai s pragmatikai tudása.

Ez okból a népiskolai történettánnítás irányelve: a *közügyek iránti érdeklődés*, s miután az ember társas lény, annak öntudatra ébresztése, hogy a birodalmak, a társadalom alapja a *tiszta erkölcs s a törvénytisztelet*.**

A történelem anyagja az életrajzi és korrajzi történettánnítás.

III—IV-dik osztály.

Az egyházkerületi tantervben kiszabott életrajzi történetek az olvasókönyv alapján.

Az életrajzi olvasmánydarabok tartalmilag fejtendők fel; azután a nagy emberek erényei és bűnei egymással szembeállítandók, hogy az érzület nemesedjék, az ízlés finomodjék, s a jellemképzéshez erkölcsi alapelvek rakassanak le. Az életrajzi történettánnításnál sohasem szabad az igazi célt eltéveszteni, hogy t. i. a társad-

* Wlassics miniszter úr kiadta nov. 16-án a gazdasági ismételő iskolák szervezetét és tantervét. Az a tanterv nagyon jó. Azonban a készítők nem vetettek azzal számot, hogy annak fontosabb gyakorlati része nem valósítható meg.

A szervezetben ugyanis az van mondva, hogy a gyakorlati rész tavasztól őszig — máskor nem is lehet — heti 2 órán taníttassék. Csakhogy akkor a mi köznépünk minden dolgbiro tagja erdőn, mezőn, réten, kertben, szántó földeken munkálkodik s egy héttől egy munkanapot nem veszíthet és nem is veszít el, mert a megilletés nagyon nehéz, a közteher pedig folyton nő; a társadalom felső 10 százalékának pedig fogalma sincsen arról, hogy az alsó 9 százalék milyen keservesen él. A népiskola V. és VI. osztályában s a polgári iskolákban — melyek jelen szervezetükben ugys csak a gymnázium gyenge oldalhajtásai — kell ezt az életrevaló tantervet megvalósítani. V. J.

** Mi e tekintetben is rosszul állunk. A népiskolai történettánnítás alásúlyedtt az emlékező tehetség fejlesztésének eszközévé. Pedig a gyermeket a holt fogalmak beemlézése nem érdekli, sem kedélyét a száraz időrend és oknyozás ki nem elégíti. Ha a cél az, hogy az erények és bűnök felmutatása által tiszta erkölcsű s törvénytisztelő becsületes embereket neveljünk, akkor ezt a magasztos cél-nem szabad annak a nagyon is alárendelt másodrendű célnek feltáldoznunk, hogy növendékeink pragmatika történetet kronológiai sorrendben ledaráljanak, mint az eddig történt. V. J.

dalom alapja a tiszta erkölcs, a törvénytisztelet, s hogy az emberiséget a közügyek iránti önzetlen szeretet viszi a tökéletesedés felé.

Mert demoralizált társadalomban élünk, s a külső alakosság által lenyűgözött népiskola nem bír hatni az életre.

Nemzetünk is letért a tiszta erkölcsi alapról s ősi erényeit a jelenkor rút büneivel cserélte fel.

Hajdan a hazaszeretet volt az erény, s a győzött megkoszoruzva diadalkocsin vitték a vitézek; ma a művészetért s művésznőkért hevül az ifjuság, s az a boldog, a ki a rudas vagy nyergeslő helyén huzhatja a primadonna kocsiját.

Hajdan a nyomor és szenvedés közt az isteni gondviselésbe vetett hit és bizalom adott erőt a bajok elhordozására; ma a kopasz száju tacsó, valami izetlen szerelmi ömlengés után, golyóval vet véget végczéljában még nem is ismert életének, s a tanító által érdemre megbotozott fiu a könyvhordó szíjját öngyilkossági szándékból hurkolja a nyakába.

Hajdan a gyermek kezét csókolt a szülőknek, s tisztelte a vén embert; örült az életnek; a természet szépségeit, ligetet, berket, rétét, erdőt, hegyet, völgyet, eget, földet, a madarak zengedezését, a füvek és virágok illatozását valami kimondhatatlan bájosaknak találta; ma a 20 éves ifju blazírt, legfeljebb a tiltott élvezetek kergetik még ereiben az elkorcsosodott vért.

Hajdan a Mátyás király udvari bolondját megbotozta a csikós, a miért a király méneséből pénzért lovat mert kérni; ma egy szavazat ára kevesebb, mint egy oktalan állaté.

Hajdan a magyar ember adott szava szent volt; ma már írással is megcsalnak.

Ma nincs áldozatkészség, csak önzés; nincs közügy, csak személyes érdek; nincs törvénytisztelet, hanem szabadoosság. Csak egy maradt meg a régiből: a visszavonás, pártoskodás.

A társadalom beteg; mennyiben oka ennek oktatási rendszerünk, nyílt kérdésnek hagyom.

A történet népiskolai anyagjának tudása nem cél, csak eszköz.

A gyermekeket nem véres háboruk, közigazgatási s egyéb száraz dolgok, hanem nagy emberek jellemző vonásai tudják magukkal ragadni, s lelküket idomítani, alakítani.

Azért ezen a fokon be kell szüntetni s kézikönyvek használatát, mert azok absztrakt fogalmaival az iskola további tengődésre lesz kárhóztatva.

V—VI. osztály.

Anyagja kézikönyvbe foglalt korrajzi magyar történet.

Testgyakorlat.

A testgyakorlatnál részint a családi magasabb műveltség és életmód, részint a tanszerek és eszközök teljes volta városi iskolákban egészen más tantervet követel, mint falun. Falun csak annyiban van rendszeres testgyakorlatra szükség, hogy bizonyos fegyelmeztséghez szokjanak a növendékek; ennek eszköze a katonai gyakorlatok; a hol azonban a körülmények engedik, ott szeryakorlatok is végezhetők. Megjegyzem, hogy a testgyakorlatok csak az izmokat, de a játék az izmokat és idegeket egyaránt felfrissíti.

Rajz.

Csak annyiban lehet különösen a falusi népiskolák anyagja, a mennyiben a gyermekek eszközökkel, a tanító pedig idővel rendelkeznek.

Éneklés.

Az énekléstanítás czélja egyházkerületi tantervünkben helyesen van megállapítva; az anyag azonban rosszul van beosztva. E tekintetben a zenetanár hivatott, a ki a VI. elemi osztály anyagját úgy ossza be, hogy fokozatosan a könnyebbről haladjon a nehezebbre. A kóta szerinti tanítás népiskoláinkban nem válik be; a zene elmélete még felnőtt emberek előtt is ördögi tudomány kellő zeneérzék nélkül.

*

Ezekben közlöm tantervjavaslatomat, melyből sajnálatomra sok helyen ki kellett hagyni a tervrajzot. Ezen javaslat lényegében egy az egyházkerületével, mert az anyagból nem hagytam el semmit; de nagyon különbözik a czél kitűzését s az anyag beosztását illetően. A III. és IV. osztályt, mint a közvetett szemlélet fokozatát, megszabadítom az élettelen könyvnélkülözéstől; de azért az anyagot olyan alakban adom, hogy a tartalom tudása nyelvképzéssel legyen egybekapcsolva; a nyelvtan száraz hangtanját átváltoztattam betű (helyesírás) tanra.*

Nem állítom, — nem is lehetek annyira elbizakodott, — hogy ezen javaslat kifogástalan; de mindenestre vannak ebben felszínre hozva olyan, a gyakorlatban helyeseknek bizonyult nézetek, a melyek tantervünk revíziójának előnyére lehetnek. Egyébiránt benyujtom ezt a főt. egyh. ker. tanügyi bizottsághoz, s reményem, hogy az egyházkerület vezérferfiainak jóindulatu támogatása mellett a megvalósításra is meg fogom találni az utat és módot.

Ez idő szerint az állam is napirenden tartja a tanterv revíziójának kérdését; hogy helyesen fogja-e megoldani, az attól függ, minő alapelveken indul el.

Az én alapelvem ez volt: *Kevesebb felületes ismeretet a feledésnek, alaposabb nevelést az életnek; feláldozni, nem a lényegét a formának, hanem a formát a lényegnek.*

Tantervjavaslatom mellett a növendékek jó olvasók, írók, számolók lesznek, összekapcsolom az iskolával az életet s két országnak nevelek polgárokat; ennek a földnek értelmesekeit, becsületeseket, az Istenországának pedi üdvösségre méltókat. Adja a kegyelem Istene, hogy a mi iskoláinkat prot. öntudat s magyar nemzeti szellem hassa át, s hogy a reánk bizottak közül a mi gondatlanságunk miatt egy is el ne vesszen!

Földes, 1897. január 2.

Vincze József.

(Vége.)

KÖZÉLETÜNK.

Az én harcrom az én baptistáimmal.

(Folytatás.)

(Beszélgetés a „tanító-mester“-rel.)

A nálam megjelent baptistákon azt észleltem kivétel nélkül, miszerint feltűnően sápadtak, már a fiatalok is redős homlokúak s úgy járnak és állnak lecsüggesztett fővel, mintha a mennyországnak elvesztett kulcsát keresnék. Ez a baptista pedig, a ki most van nálam, a társainál is sápadtabb, mély bánatot mutató arczczal, kísért szemekkel állott előttem. Ugyanazért először is

* A ki azonban az encyklopedikus olvasókönyveknél jobban bizik a kézikönyvekben, használhatja; volenti non fit injuria.

az egészségi állapota felől kérdezősködtem, annyival inkább, mert ez a kérdezősködés bizalmat keltő s legszokottabb tárgya is találkozáskor a közönséges beszélgetésnek.

Talán beteges vagy te Jóska, hogy olyan nagyon sápadt, bánatos arcú s kisírt szemű vagy? . . .

Nem vagyok beteg, tiszteletes úr! s ha beteg volnék is testben, az nem volna baj, ha lelkileg egészséges vagyok. Az látszik most rajtam, hogy a múlt éjjel nagyon keveset aludtam. Két vendégem volt Sarkadról s azokkal együtt csaknem az egész éjszakát énekelve, bibliát olvasva és sírva könyörögvén töltöttem el.

Ugyan micsoda nagy bűn lehet az, a minek a megbocsátásáért még most sem imádkoztál eleget a gyülekezetben, hanem otthon is, éjszakaszámra, siratnod kell azt? . . . Talán csak nem minket kálvinistákat sirattok? . . .

Látszott rajta, hogy tartózkodva emeli fel a fejét (mert folytonosan lesütött fejjel állt előttem), de felemelte mégis s úgy lopva a szemem közé nézett s így felelt fejtett kérdésemre: De igen, a kálvinistákat sirattuk és sirattunk mindenkit, a ki nem „hívő“, mert a kik nem „hívők“, elkarhozhatnak mind és nem látják meg az Isten országát.

De hiszen, lásd! mi is hiszünk a Jézus Krisztusban, mi Urunkban s így mi nem tarthatunk a hitetlenek közé. Mi is „hívők“ vagyunk a szó nem elfordított értelmében.

Hívők, de nem igaz hívők. Igaz hívő csak az lehet, a ki bémerítettik s ez által törvényesen baptista leszen.

Mondd meg a többieknek, hogy ne fáraszzák magukat, — ne fáraszd magadat te sem a mi értünk való imádkozással. Imádkozunk mi magunk magunkért, a magunk módja szerint úgy, a mint — tudod — imádkoznál te is olyan buzgóan velem, ott a mi templomunkban.

Ott az Ur nem hallgatott meg, mert az Isten nem lakozik kézzel csinált templomokban.

Hát te azt hiszed, hogy a Gécsi Maris házat nem kézzel, hanem lábbal csinálták annak idejében? Bizony, furkóval verték annak a falát, de a furkót a verők keze hozta mozgásba. Így igaz ez, József! . . .

Az nem templom ám, hanem imaház. Az Ur csak az ilyen házakban elmondott imádságot hallgatja meg. Aztán annak, a ki imádkozik, meg kell ám hajtania a térdeit is, a fejét is, — ezt így kívánja az Ur.

Tiszteletes úr! minden vasárnap ezt éneklük: „mi is hát térdet hajtunk“ . . . miért nem cselekszik tehát ezt? Hiszen így csak szóval tesznek bizonyosságot az igazságról, de cselekedettel nem.

Nagyon szeretem, hogy ezt felhozta most. Figyelj reám! Te ez órában még egészséges vagy, holnap már beteg lehetsz s egy hét múlva meg sem tudsz mozdulni beteg ágyadban s csak úgy lepedőben forgatnak ápolóid. Gondolkozni azonban tudsz még s kívánnál imádkozni is. Igen, de ekkor nem hajthatod meg térdeidet s így nem is hallgathat meg az Ur . . . Lásd, milyen kegyetlen túlkövetelő lenne így az a ti Uratok! . . .

És vajjon nem megtörténhetik-e akár még ezen a héten, hogy fekélyes seb támad a lábszáraidon s e miatt le kell vágni azokat térdben, mert különben meghalsz menthetetlenül. Hát akkor mit hajtasz meg, ha nem lesz térded?

Elfordult s egy savanyú mosoly jelent meg sápadt ajakán . . . és visszafordulva így szólt: A testet meg is ölhetik s ám öljék is meg, az nem baj, ha a lélek eljut az örök boldogságba.

Mást beszél Bodóné, mikor a bor árát kéri. Nem az én kérdésemre feleltél, József! — No de se baj . . . most mást kérdek tőled:

Igaz-e az, hogy a tavalyi bírónak, a te tőzszédődnek, a te Sándor fiaddal egy idős unokája, az a mosolygós arcú, okos beszédű, kedves kis gyermek átment a nyáron játszani hozzátok s te haza pirongattad őt onnan s ezt mondtad, mikor az utcaajtón kieresztetted: „te nem vagy tiszta, neked nem szabad játszani az én gyermekemmel“ . . .? Lásd, a Krisztus minden gyermekre alkalmazandólag mondotta ezt: „engedjétek hozzám jönni a kis gyermekeket, mert ilyeneké a mennyeknek országa!“ . . . Gondolod-e, hogy azok a gyermekek, a kiket Krisztus az ölébe vett, baptista szülékek voltak a gyermekeik? . . .

Nem gondolom.

Hogyan lehettél tehát olyan szívtelen, hogy kipi-rongattad azt a jó kis gyermeket?

Elfordult ekkor is, de nem mosolygott, hanem könyűt ült mind a két szemében.

Azt hittem, hogy hatottam rá. Nem. Ezt mondotta: „nagyobb vétek lenne az, ha tisztátalannal hagynám érintkezni a gyermekeimet.“

Megborzadtam e nyilatkozatra, tehát ezt a tárgyat nem folytattam tovább. De nem állhattam meg, hogy fel ne hozzam előtte azt, miszerint azon idő alatt, a míg ti a gyülekezetben vagytok s 4 éves fiadat bezárt szobában magára hagyjátok, a legnagyobb szerencsétlenség történhetik, — olyan, a minek az a gyermek áldozatul esik.

Semmi sem történik, ha az Ur nem akarja . . . s minél hamarabb jut el valaki az örök boldogságba, annál tovább élvezheti azt. Egyébiránt feleletül ezen kérdésre elküldöm a mi „Békehírnök“ című Lapunknak egy számát, azt tessék elolvasni s abból meríthet tudományt tiszteletes úr is, erre a dologra nézve.

És csakugyan elküldötte annak a Lapnak a november 30-iki számát.

Valami irtózatossan kétségbeejtő az a tudomány, a mely ebből megtanulható.

Egy baptista anya, akinek 2 gyermeke volt, csak akkor szokott elmenni a gyülekezetbe, mikor előbb elaltatta a gyermekeit s akkor az ajtót reájok zárva, otthagya őket s csak úgy éjjel felé vetődött haza. Egy ilyen késői hazajövetelkor az egyik gyermekét halva találta az ágy előtt, a földön. Leesett a feje lágyára s úgy halt meg. Ezután nem ment többet a gyülekezetbe.

Ime azonban egy ízben, a nyitott ajtó mellett állt ez az anya a megmaradt gyermekével együtt. A gyermek az ajtó sarkán tartotta az egyik kezét. Jött valaki s úgy rántotta be azt az ajtót, hogy a gyermek keze, „mint egy rongy“ úgy zúzódott össze.

Tehát ott volt az anya mellette gyermekének, még sem óvhatta azt meg a szerencsétlenségtől. Nem, — folytatja az a rettenetes költemény — mert „ha az az Ur nem őrizi a házat: hiába őrizik azt az őrizők.“

Ez a rémséges mese aztán tovább is van még. Az anya kezébe fogta gyermeke összetört kezét, feltartotta azt és egész erőből így kiáltott fel: „Kedves idvezítőm, tégy csodát, gyógyítsd meg gyermekemet!“ . . .

Ezután vizes ruhával bekötötte a roncsolt kezét, lefektette a gyermeket. Elaludt azonnal . . . s mikor felébredt, nem volt semmi baja már. El is ment ezentul az anya este is hűségesen a gyülekezetbe és otthon az Urra hagyta egyetlen kedves gyermekét.

Tanulságul végre ez a tudomány van hihozva ezen meséből: „a közös ima és közös prédikáció el-

hanyagolásától minden körülmények közt tartózkodni kell!" . . . . .

Ehez, azt hiszem, nem kell magyarázat.

Irtózatossan erkölcstelen az a morál, a mit a gyermekneveléssel és a szülei szeretettel szemben ebből a költeményből lehet megtanulni. És ezt a morált követik a baptista szülék minden kivétel nélkül.

Állítom, hogy ilyen erkölcstelen minden baptistának a hazafiui gondolata, a hazafiui reménye is.

Legutóljára így szóltam baptista látogatómhoz: az a szakadatlan magatokba való mélyedés, az a szünetnélküli bibliaolvasás és különösen az a folytonos sírva imádkozás megrontja a véreket, lassu mozgásuak, melázók lesztek ti magatok is, . . . az unokáitok s talán még gyermekeitek is pedig buták, sőt zavart elméjük lesznek, mások nem lehetnek.

Ugy a természeti, mint az erkölcsi világban a törvény megrontóinak bűnhödniök kell. És mikor ti bűnhödtök: veletek bűnhődik Magyarország is. Ha ma az egész nagy alföld magyarsága baptista lesz: ötven év múlva elvesz Magyarország.

E kijelentésre vállat vont a baptista tanító-mester s így fejezte ki magát: „de megmaradt ám az Urnak, a mennyeknek országa, — nekünk pedig csak ez kell; hiszen az Urnak sem volt országa ezen a földön, mert ezt mondotta Pilátus előtt: az én országom nem e világból való!” . . . . .

Halljátok ezt a rémséges beszédet hazám, Magyarország kormányzó férfiai? . . . . . Oh ne dugjátok be füleiteket ezen beszéd hallása előtt, sőt figyeljétek arra, hogy ennek minden egyes szavát halljátok meg tiszter!

Higyjétek meg nekem, hogy azt a Magyarországot, a melyet a tatársordák és a labancz zsoldos hadak csak megfogyasztottak, de meg nem törhettek, . . . mert ezeknek dulo, tüzzel-vassal pusztító hadaik után is „él nemzet e Hazán”, . . . a baptisták és a nazarénusok meg fogják törni. A ki az idegenek közül most a millenniumi kiállításon csodálkozva bámulta mindazt, a mi magyar ész szüleménye, magyar kéz készítménye s magyar föld terméke volt ott, — ha a baptisták és nazarénusok minden hajlékot imaházzá alakítanak át, . . . már csak 20—25 év multán is nagy visszafejlődést, megfoghatatlan hanyatlást, romlást, veszedelmet fog itt, épen a tiszta magyarság lakóhelyén, a délibábos alföldnek sik területén látni minden bizonynyal.

Vajha ne lenne ugy!

Ágya.

Nagy Sándor,
ev. ref. lelkész.

IRODALOM.

Ujévi ujdonságul jelent meg a könyvpiaczon a következő irodalmi termék: „Rúth könyve. Fordította, bevezetéssel és magyarázattal ellátta Marton Lajos, budapesti ref. vallástanár.”

A 73 oldalra terjedő dolgozat ifjú szerzője mindjárt az első lapon közli azt a következtetését, hogy Ruth könyve ama reactio zászlóvivőjeként szerepel, mely Ezra és Nehémia, e két erőszakos reformátor ellen szükségképen feltámadt. A „hősnő” nevével jelzett könyv kánoni sorrendjének megállapítása után összegezi a tartalmat, virágos képletek közbeszövésével, mert a „megkapó családi történet” aratás kezdetére esik, a mikor

„sarlók zörgése és az aratók vidám lármája tölti be a mezőt. A fenyteljes aratási égből madárdal hangzik alá, minden ugy hívja ki az embert a mezőre.” Hogy mikorra tehető a könyvben foglalt történet? ezt a kérdést a 11. lapon dönti el, ezt mondván, hogy erre nem kell sok súlyt helyezni, mert az ide vonatkozó számításoknak csakis relativ értéke lehet. Behatóan és részletesen foglalkozik aztán a mű karakterével, czéljával, szerzőjének megállapításával, nyelvezetével, míg a 35—37. oldalon a fordítás kapcsán közölt tudományos magyarázat foglaltatik. A sok fáradságos munkáról, odaadó tanulmányozási hajlamról, nemes előre törekvésről tanuskodó dolgozat, ugy is, mint hovatovább mélyebbre ható részletkutatások előzálaga, ugy is, mint külön munkálat, részesüljön kívánt figyelemben a szakörök részéről! — ez őszinte óhajunk.

Ponori Thewrewk Emil elnöki beszédei. A budapesti philologiai társaság kiadványa. Budapest, 1897. 240 lap.

Magában foglalja a philologia magyarországi vezérének mindazon elnöki beszédeit, melyekkel a budapesti philologiai társaságnak 1875—1895, tehát husz évi közgyűléseit megnyitotta. Ponori Thewrewk érdemei hazánkban a philologia, főleg classica-philologia terén elvülhetlenek. Ő teremtette meg 1874 ben a budapesti philologiai társaságot s azóta annak fölvirágoztatása, a philologia iránti minél szélesebb érdeklődés fölkeltése, a philologiai helyes módszer terjesztése tekintetében hálára és elismerésre méltó, fáradhatlan buzgósággal munkálkodik. Jórészen neki köszönhetjük, hogy ma már tiszteletreméltó irodalma van nálunk a classica-philológiának is. Erre sokat tett elnöki megnyitó-beszédeivel, „melyek — mint Heinrich Gusztáv mondja a könyv előszavában — a philologia hazai történetének megbecsülhetetlen emlékei, de egyuttal fényes bizonyítékai annak a nagy tudománynak, lelkes szellemnek és nemes gondolkodásnak, melylyel Thewrewk Emil a philologiai társaságot megalapította, vezette, fölvirágoztatta.” A beszédekből megismerjük a philologia terén való egész működésünket. E működés pontos összegezése különösen a 70-es években tartott beszédeiben van meg, úgy hogy azok e tekintetben igazi források. Ezek mellett erősen hangsúlyozza a szigorú philologiai módszert, (VII. közgyűlés, VIII. közgyűlés) ennek alapján a helyes kritikával való munkálkodást, a szakirodalom ismeretét. Enélkül temérdek munka és sok szép tehetség kárba vész (XIV közgyűlés). Ujabb, fontosabbnál-fontosabb feladatokat tűz a magyar philologusok elé, melyek közül megemlítjük a következőket: 1. Keresni kell a latin iskolának és irodalomnak a mi irodalmunkra való hatását, nemcsak műköltészetünkre, hanem régi irodalmunkra is. 2. Fel kell dolgozni tudományosan a magyarországi latinságot. 3. Kiadni a magyarországi latinság szótárát. 4. Népszerűsíteni a philológiát. 5. Fordítani a classicusokat. (E pontokra vonatkozólag Ponori Thewrewk más kiváló philologusainkkal együtt 1881-ben létrehozta a M. Tud. Akadémia classica-philologiai bizottságát). 6. Keresni az analogiákat a magyar és idegen nyelvek között. 7. Gondot fordítani a cigánynyelvre. 8. Összeállítani a classica-philologiai reálencyclopaediát. Ime mennyi nagyfontosságú feladat, melylyel azóta már többen próbáltak megbirkózni. Tehetség és hangsúlyozás hovatovább meg is valósítja a Thewrewk által kitűzött nagy feladatokat. Egynémelyik (reálencyclopaedia, magyarországi latinság szótára) máris a megvalósulás stádiumában van. — Megjelent József főherczeg.

epochális cigánynyelvtana. — Nagyon szépeknek, találó jellemzéssel teljeseznek, sok új adat napfényrehozásával a tudományra nézve is fontosaknak tartjuk Thewrewk elnöki beszédeiben azokat a részleteket, melyekben hazai és külföldi hírneves philologusokat tiszteleti tagságra ajánl, méginkább azokat, a melyekben az elhalt tiszteletbeli vagy kiválóbb rendes tagokat elparentálja. A budapesti philologiai társaság a magyar irodalomnak és tudományosságának tett hasznos szolgálatot, midőn nagyérdemű elnökének beszédeit összegyűjtötte és együttesen kiadta. Kívánatos, hogy philológusaink, főleg, mint szerző óhajtja, a fiatal nemzedék szorgalmasan olvasson, sőt tanulmányozza e beszédeket saját okulására, helyes irányban való haladására, ambíciójának fölkeltése s ébresztésére és eszméinek tisztázására. A könyv első lapját Thewrewk sikerült arcképe díszíti. S. Sz. J.

A lelki átöröklés. Irta Ribot Th. Fordította Holló István. Revideálta dr. Rácz Lajos sárospataki főgimn. tanár. 474 l. E könyv a Magy. Tud. Akadémia könyvkiadóvállalatában alig pár hete jelent meg. A fontos kérdést annyi analysissal, oly mélyreható tudományossággal és rendkívüli szellemmel tárgyalja, minőt csak Ribot-tól, a ma élő francia philosophusok egyik legtekintélyesebbikétől, sőt vezéréből várhatunk. Rácz Lajos, a ki a magyar kiadáshoz előszót irt, így karakterizálja a kiváló philosophust: „Műveit gondos, beható tanulmány, finom elemzés, nagyszámú tényekre s adatokra való támaszkodás s ezek mellett művészi szerkezet, világos, könnyen érthető előadás jellemzi.“ Mindez fölültehető „A lelki átöröklés“-ben, mely tárgyánál fogva mindenkit érdekel, könnyed stylusánál fogva pedig még a laikust is elbájolja s ugyyszólván gyönyörködtetve tanítja. Mert e könyvből sokat lehet tanulni ifjunak és öregnek, magánosan vagy házasságban élőknek. Igazi életbiblia. Ajánljuk olvasgatását mindenkinek. A könyv magyarul, könnyen folyó stylusban van fordítva, mely a fordítón kívül — azt hisszük — magának, felülvizsgáló kollégáknak, Rácz Lajosnak is érdeme. Ugyanő ismert meg bennünket a már említett előszóban röviden, de rendkívül markans vonásokkal Ribotval és műveivel.

Egy kis irodalmi felültetés. Tudjuk, hogy az Athenaeum *Szilágyi Sándor* veterán történettudósunk szerkesztésében a millennium alkalmából a magyar nemzetnek egy olyan történetét adja ki, melyre a díszes és nagyszabású epithetonok nem phrásisképen illenek. Látva s egymásután kapva e nagy vállalat füzeteit, örülünk azoknak és dicsekedünk velök. Lapok és folyóiratok minden egyes füzet megjelenése alkalmával már szinte reklámszagú panagerykont zengenek. Hát jól van. Mi is azt mondjuk, hogy ha még ilyen vállalatot sem támogat a magyar sajtó és nem pártfogol a magyar közönség, akkor csakugyan nem vagyunk méltók, hogy ennek a drága hazának a levegőjét szívjuk. Hanem megkívánjuk a vállalatot is, hogy azon programmtól, melynek alapján előfizetőket gyűjtött, el ne térjen. A millenniumi történet prospectusa igazán nagyszerű volt, s azt annak idején a legnagyobb örömmel üdvözöltük és a legkészségesebben ajánlottuk, mert a szerkesztőn kívül abban a következő munkatársak neveivel találkoztunk: *Károlyi Árpád*, *Thaly Kálmán*, *Ballagi Géza* stb. Egész a 84-ik füzetig ott is láttuk történeti irodalmunknak ezen illustris neveit s a legjobb reménységgel vártuk hazánk történetének viselőik által megírandó fontos részeit. A 84-ik füzetben azonban már sem Károlyi,

sem Thaly neveivel nem találkoztunk, hanem helyettök *Acsády Ignác* és *Angyal Dávid* léptek előtérbe. Mi nagyon tiszteljük és becsüljük úgy Acsádyt, mint Angyalt történetírói működésükért, de a munkatársaknak ilyen időközi csereberélgetésébe mégsem tudunk beleszólni. Történelemnél épen nem, mert nekünk nem mindegy akárki írja is a történetet, csak meg legyen írva. Mi az egyént is nézzük. És nekünk már eleve imponál az az egyén, a kiről tudjuk, hogy nem készit, a mai divat szerint, gyári munkát. A munkatársaknak ezen váratlan, bár manapság nem szokatlan kicserélése, szeliden szólva nem egyéb, mint egy kis felültetés a jöhíszemű, jámbor közönségnek, melyről úgyis tudják, hogy ha már a 84-ik füzetig hordatta a millenniumi történelmet, azért a kis névcsereért (?) nem fogja abban hagyni. Mi azonban meg nem állhattuk, hogy legalább szövé ne tegyük, miután e részben több előfizető panaszt hallottuk.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Legmagasabb elismerés.** *Szell Kálmán* nagyszalontai lelkész és esperes, egyházkerületünk lelkészi és esperesi karának kiemelkedő nagyérdemű tagja, abban a kitüntetésben részesült, hogy Ő felsége, Magyarország királynéja, mint a vöröskereszt-egylet védasszonya, sajátkezű aláírással ellátott diszokmányt adományozott részére az említett egylet körül szerzett érdemeinek elismeréséül. *Szell Kálmán* esperes elnöke a „Nagy-Szalonta vidéki vöröskereszt“ választmányának, mely fiók-egyletnek feltűnően sok tagja van. Az elismeréshez, a mely egyházunknak egyik legjelesebb férfiát érte, a legőszintebben gratulálunk.

— **Felkérjük a nt. lelkész urakat, hogy egyházaik történetét — a kerület ismételt határozatához képest — mielőbb beküldeni szíveskedjenek.**

— **Tisztelgés az igazságügyi miniszternél.** *Erdély Sándor*, m. kir. igazságügyi miniszter f. hó 2-án Debreczenbe érkezett, hogy a kir. táblának Debreczen sz. kir. és törvényhatósági város által épített palotáját a várostól az állam részére ünnepélyesen átvegye. Az ünnepély után jan. 3-án, melyen *Simonffy Imre* polgármester, utána a miniszter s végül *Puky Gyula* kir. tábl. elnök tartottak alkalmi beszédeket, a tisztelgő küldöttségek fogadása következett a miniszter által. Első helyen az ev. ref. egyházkerület, debreczeni főiskola és egyház küldöttsége tisztelgett a miniszternél, mely küldöttséget *Kiss Áron* püspök és gróf *Degenfeld József* egyházker. főgondnok vezettek, a kikhez csatlakoztak *Tóth Sámuel* egyházkerületi főjegyző, *Némethy Lajos* egyházkerületi tanácsbíró, debreczeni lelkész, *Kiss Albert* képviselő, egyházkerületi tanácsbíró, debreczeni lelkész, *Jó István* egyházkerül. középisk. felügyelő, *Sass Béla* akad. *Dóczi Imre* főgimn. és *Kovács Lajos* tanítóképezdei igazgatók, *Csiky Lajos* theol. és dr. *Baczoni Lajos* jogakadémiai dékánok, *Márk Endre* egyházkerül. és főisk. ügyész és *L. Nagy Bálint* presbiter. A küldöttség nevében az ősz püspök üdvözölte a minisztert a következő lendületes beszéddel:

Nagyméltóságú Miniszter Ur!
Kegyelmes Uram!

Másodszor van szerencsém ez alkalommal Nagyméltóságodat hivatalos foglalkozása közben az enyémeikkel üdvözölni s tiszteletünket bemutatni.

Először Munkácson, hol a daliás időkre visszazállva, atyáink Istenét, ezeréves gondozásának csodáiért áldottuk. És most azon egyház, papság, főiskola és csaknem egy egész millió lelket számláló kerület képviselőiben, kik negyedfél századdal ezelőtt az evangéliommal kezökben protestáltak, itt a körükbe gyűjtött arús nép ma már 44,000-et meghaladó utódainak székhelyén állok Nagyméltóságod előtt.

Hogy az ősök jó uton jártak, mutatja a főiskola, melyben a tudomány fáklyája mindig a nagy Isten dicsőségére és mindig a magyar haza alkotmányos szabadságának érdekében fényelt és noha minden külső segínyt nélkülözött, Pallasnak oly dicső várnégyszögévé lett, hogy ma már a tudomány több ágait mivelők között, benne a joghallgatók száma a 200-at elérte, tanárai velünk tisztelegnek Themis, ez új váránál, melyet mint a magyar igazságszolgáltatás otthonát Kegyeimességed a kormány nevében átvett.

Mi Istentől, áldó Atyánktól, kinek adassék dicsősége a magasságban! lelki, testi előmenetelt kívánunk az igazság e templomára, s az abban működő bírakra. Áldást, mely azt kezébe, gondjaiba veszi, a magas kormányra, áldást az igazság legfőbb védőjére, a magyar koronás királyra.

És most magunkat Excellentiád kegyébe ajánlva, kívánjuk, áldja meg az Isten földi, égi áldásaival, — éljen sokáig!

A miniszter nyájas szavakkal mondott köszönetet a megtiszteltetésért, reményét fejezvé ki az iránt, hogy egyházunk, úgy mint mindenkor, ezután is támogatni fogja az ország jóléte és nyugalmas fejlődése érdekében a jogegyenlőség létesítésére irányult szabadelvű törekvéseket. A küldöttség tagjai bemutattatván, többekkel szívélyes szót váltott a miniszter; a jogakadémiai dékán bemutatásakor megjegyezvé, hogy „*egy hajóban evezünk*“, a joghallgatók száma felől tudakozódott s megnyugvással vette azt az értesítést, hogy a joghallgatók száma 240 lévén, minden más akadémiát messze túlszárnyal e tekintetben a debreczeni. Midőn pedig Kiss Albert megjegyezte, hogy számos nem magyar anyanyelvű ifju is látogatja akadémiánkat, a dékán tájékoztatása szerint körülbelül 30-an, azon meggyőződésének adott a miniszter kifejezést, hogy bizonyára sehol sem sajátíthatják el ez ifjak a hazafias érzületet inkább, mint épen debreczeni akadémiánkon. A miniszter jóakarata és nyájas modora mindenkire kedvező benyomást gyakorolt.

— Szilágyi István m.-szigeti ref. főgymnasiumi igazgató-tanárt, akadémiai tagságának 50-ik évfordulója alkalmából báró Eötvös Loránd, a M. Tud. Akadémia elnöke, szívélyes hangon tartott levélben üdvözölte. Mi is csatlakozunk a veterán tudós üdvözlőihez, kívánva neki hanyatló korában még tartós egészséget és nyugalmas életet!

— Theologiai magántanárrá képesített a budapesti ref. theol. akadémián Marton Lajos, budapesti katekheta. A próbaelőadást decz. 19-én tartotta meg Pál apostol kegyelemtanáról, melynek végeztével Szász Károly püspök és Szóts Farkas igazgató üdvözölték az akadémia első theol. magántanárát.

— „*Debreczeni Főiskolai Lapok*“ cím alatt a Magyar Irodalmi Önképző-Társulat nyomtatott alakban adja ki lapját, mely eddig „*Heti Közlöny*“ cím alatt jelent meg. A mutatószám decz. 25-én adatott ki; rendes pályafutását pedig a második félévben, február 1-én kezdi meg e vállalat s ezután hónaponként háromszor 1—1½ ivnyi terjedelemben fog megjelenni. Az előretörekvő ifjúság nemes irányú igyekezetének érvényesülését látjuk e lap megindításában, a mely úgy tartalmánál, mint kiállításánál fogva méltó főiskolánkhoz s annak komolyabb irányú akad. hallgatóihoz. Felelős szerkesztő Fél Boldizsár 3é. jh., a kiadóhivatal főnöke Csajághy Károly 4é. jh. Tartalmas közleményeket találunk a mutatószámomban az említettek kivül Torday Sándor, Konrád Ernő, Kun Béla, Kiss Pál, Kálmán Gyula joghallgatóktól, Soliész Elemér végzett hittan-hallgató, esk. felügyelőtől és másoktól. Előfizetési díj fél évre (4 hónapra) 1 frt 50 kr. Ajánljuk az ifjúság barátjainak szíves jóakarátába.

— Orgonafelavatás. Ritka szép ünnepélynek volt színhelye a Szatmármegyében levő *köszeg-remetei* ev. ref. egyházunk temploma. Ugyanis az Ur Jézus születésének emlékünnepe előtti napon adatott át a használatnak remek kivitelű újonnan készült orgonája. Az ünnepély alkalmával az orgonát a készítő Ország Sándor mutatta be, melynek most távoli, angyali zengzetet utánozó melódiai, majd dörgő, harsogó szöze emelték a szíveket a világ alkotó Urához. Az orgona, mely „beeső kúrendszer“ szerint, pontos és gyors működésű gépezettel készült, méltán dicséri mesterét és ma, midőn nagyon meg kell választani a mestert, kivel egy olyan kényes szerkezetű és természetű hangszert akarunk készíttetni, mint a minő az orgona, én az Ország-czéget — ki az országos orgonakészítők egyesületének elnöke is — mindenkinek a legmelegebben ajánlhatom, annyival inkább, mivel ez a nyolczadik orgonája, melyet megbízott szakértő tőle átvételre ajánlottam s mindig a legolcsóbb és legjobb orgonát készítőnek tapasztaltam. Apa, 1897. január 5-én. Papolczy Zoltán, ev. ref. lelkész.

— A nagybányai ev. templomépítési sorsjáték huzása január 3-ikára volt tervezve, tekintettel azonban a sorsjegyeknek csekély forgalmára, a pénzügyminiszter 88936. sz. a. megengedte, hogy a huzás *márczius hó 2-ára hushagyó keddre* halasztassék. Az egyház előjárósága ez uton is tudatja az érdekeltekkel, hogy a huzás márcz. 2-án feltétlenül meg fog tartatni.

— A „*Képes Családi Lapok*“ ra ismételtlen felhívjuk t. olvasóink figyelmét. Ez ismeretterjesztő és mulattató hetilap olcsón, egész évre 6 frt, félévre 3, negyedévre 1 frt 50 kr-ért kapható.

Szerkesztői üzenetek.

T. L. A küldeményt nagyon köszönöm s a következő számban közrebocsátom. Szíves jóindulata felettébb lekötöz. — M. K. K-t. Sajnálom, hogy tudtom és akaratom nélkül esetleg alkalmatlanságot okoztunk t. Kollega úrnak. Igyekezem a dolgot teljesen rendbe hozni, hogy baj ne legyen belőle. — V. Gy. Korábbi küldeményét megköszönve, kérem a hasonlókat továbbra is. — V. J. F-s. A tanügyi közleményeket ezután is bármikor köszönettel vesszük.

TARTALOM - JEGYZÉK: Karácsonyi mysteriumok. Ferenczy Gyula. — Tárcza: Rúth könyve. E. J. — Tanügy. Elmefuttatások a tanügy terén. Joó István. — A református népiskola. Vince József. — Közéletünk: Az én harczom az én baptistáimmal. Nagy Sándor. — Irodalom. — Különfélék. — Szerkesztői üzenetek.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

Dr. BACZONI LAJOS.